

Nº 13/1959.

Å l a n d s l a n d s k a p s -
s t y r e l s e s framställning till Å-
lands landsting med förslag till land-
skapslag om landstingsmannaval.

Den 13 december 1958 beslöt Landstinget på landskapsstyrelsens framställning antaga en landskapslag om kommunala val i landskapet Åland. I samband därmed hemställde Landstinget om sådan ändring av landskapslagen om landstingsmannaval, att landstingsmannavalet skulle förrättas samma dag som kommunala val i landskapet, vilket jämväl landskapsstyrelsen hade förutsatt i sitt förslag till landskapslag om kommunala val.

Enligt landskapslagen om landstingsmannaval i landskapet Åland (25/57) skall valet förrättas den första söndagen i oktober (35 §). De sista förberedelserna för valet förrättas likväl så tidigt som den 28 juni eller, om rättelser i valförbundens handlingar måste vidtagas, den 2 juli. Härutöver bör någon tid reserveras för tryckningen av den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna (33 §). Man torde dock kunna utgå ifrån, att dessa sammanställningar föreligga tryckta senast den 15 juli. Mellan denna tidpunkt och valdagen bör tillräcklig tid finnas för översändande av valhandlingar till sjömän på fartyg, då härvid den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna borde medfölja för den händelse de icke nås av den kungörelse, som införes i tidning. Då sjömän äro berättigade att utöva sin rösträtt redan på trettionde dagen före valet (52 § 2 mom.) skulle sålunda, om valet enligt Landstingets beslut i samband med antagandet av landskapslagen om kommunala val förrättas den första söndagen i september, en tid om minst 15 dagar finnas för valhandlingarnas befordran till angiven bestämmelseort. Med nuvarande kommunikationer borde denna tid i de flesta fall förslå. Att det i vissa fall icke kan vara möjligt för sjömän att delta i valet på grund av valhandlingarnas försening likaväl som på grund av andra omständigheter som att finsk konsulär myndighet eller notarius publicus icke finnes på den ort, där röstningen skulle ha skett, torde man icke kunna taga hänsyn till.

I landskapslagen om landstingsmannaval bör sålunda på grund av Landstingets hemställan vidtagas den ändringen, att såsom tidpunkt för valet i 35 § införes första lördagen i september månad i stället för första söndagen i oktober månad. Då Landstinget likväl i princip ansett, att valförrättning icke skall äga rum på söndag, föreslår landskapsstyrelsen i enlighet härmed, att val också i det fall, att Republikens President förordnat om nya val, skall förrättas på samma veckodag.

Vid behandlingen av ovannämnda ändringsförslag har landskapsstyrelsen likväl ansett skäl vara att samtidigt företaga sådana ändringar i landskapslagen om landstingsmannaval, att det i kommunala vallagen införda nya systemet med kandidatlistor med numrerade kandidater inarbetas i landskapslagen om landstingsmannaval. Också andra, mera vittgående ändringsförslag övervägdes i detta sammanhang, men fingo denna gång förfalla, då landskapsstyrelsen ansåg, att det nya systemet borde prövas innan man skrider till någon ny omfattande revision. De diskuterade förslagen gällde nämligen olika sätt att reglera den lokala representationen i landstinget i syfte att tillförsäkra varje kommun i landskapet åtminstone en representant. Då syftet med den nya listtypen just är att såvitt möjligt åstadkomma detta utan att inkräkta på principen om proportionella val, bör det nya systemet möjliggöra en sådan fördelning av mandaten, om blott valorganisationernas åtgärder äro de valtekniskt riktiga.

De ovan berörda ändringarna nödvändiggjorde omarbetande av sammanlagt nitton paragrafer i lagen. Då det kan vålla svårigheter i det praktiska arbetet att tillämpa en lag, där så många paragrafer äro ändrade, fann landskapsstyrelsen lämpligt intaga hela lagen i förslaget. Därvid gjordes en del mindre justeringar också i några andra paragrafer. I detaljmotiveringen kommer på grund härav samtliga ändrade paragrafer att behandlas.

Genom införande av kandidatlistorna med numrerade kandidater vinner man vissa fördelar, som tidigare berördes i samband med förslaget till ny kommunal vallag. Sålunda avlägsnas den med tidigare kandidatlistor följande olägenheten, att det fåtal valmän, som i valmansföreningen bestämma kandidaternas ordningsföljd på listan, ha bestämmanderätten beträffande kandidaternas slutliga ordningsföljd. Uppställande av ett större antal kandidater än tidigare innebär ingen egentlig risk för att valmansföreningen icke skulle få någon kandidat invald på grund av splittrade röster, ty listans samtliga röster tillgodoräknas den av kandidaterna, som erhållit det största personliga röstetalet. På grund härav räknas med livligare valdeltagande.

Den nya kandidatlistan innebär egentligen ett valförbund av enmanslistor. Genom att valmansföreningarna dessutom kunna ingå valförbund sinsemellan uppnår man ett slags valförbund av högre ordning, s.k. valkarteller, som icke tidigare varit möjligt. Förbudet mot valförbund mellan valförbund har likväl icke berott på,

att sådana sammanslutningar ansetts ur rättslig synpunkt olämpliga, utan endast på att valförberedelserna i sådant fall skulle ha dragit alltför långt ut på tiden. Det i förslaget ingående systemet medför emellertid i och för sig icke någon tidsförlust, utan kan genomföras inom en lika kort tidsperiod som det hittills gällande.

Ett mycket vägande skäl för införande av den nya kandidatlistan med detta förslag är, att därigenom både landstingsmannavalet som det kommunala valet förrättas enligt samma principer. Då vardera valet enligt förslaget skall förrättas på samma dag år 1960, skulle olika valsystem och olika rösträkningsgrunder kunna medföra en viss förvirring och i värsta fall direkta felaktigheter. Framför allt är det av stor betydelse för väljarna, att ifyllandet av valsedeln i vardera valet göres på samma sätt. Införandet av ett från tidigare avvikande system medför med nödvändighet risk för större antal kasserade valsedlar än tidigare och också för misstag från väljarnas sida, om ock dessa misstag icke alltid kunna konstateras. Sedan de små valsedlarna infördes, har vid flera val sådana valsedlar näst kasseras, där valmannen blott dragit ett streck på valsedeln.

Detaljmotivering.

Lagens rubrik föreslås förkortad enligt nutida praxis så, att orden 'i landskapet Åland' uteslutas.

17 §. Ordet 'röstsedel' har utbytts mot 'valsedel'. Då vardera benämningen förekommer omväxlande i den gällande lagen, har landskapsstyrelsen konsekvent gjort samma ändring överallt, där ordet 'röstsedel' varit infört, för att använda endast en benämning i lagen.

18 §. Maximiantalet kandidater på en lista föreslås till tio. Då i 25 § 3 mom. föreslås, att ett valförbund icke skall få omfatta mer än trettio valmansföreningar, skulle ett valförbund kunna omfatta högst 300 kandidater. Därmed torde vinnas, att det knappast blir nödvändigt att dela på ett valförbund på den grund, att sammanlagda antalet kandidater är större än lagen tillåter, ehuru genom det nya systemet antalet uppställda kandidater sannolikt kommer att öka avsevärt.

Valmansföreningen bör omfatta tio gånger så många valmän som antalet kandidater på föreningens lista, vilket motsvarar gällande lags stadgande om tjugu medlemmar för högst två kandidater.

19 §. Stadgandet om maximiantalet kandidater på varje lista har uteslutits och motsvarande stadgande införts i 18 §.

22 §. Stadgandet har ändrats i överensstämmelse med 19 § i den av Landstinget antagna kommunala vallagen (i fortsättningen förkortad KvL) så, att centralnämnden är berättigad att stryka kandidat, som icke är valbar, från kandidatlistan på ombudsmannens anmälan, varförutom ett nytt andra moment har tillagts angående tiden för anmälan av ny kandidat i stället för en sålunda avlägsnad.

24 §. En paragrafhänvisning, korresponderande till det nya momentet i 22 § har införts. För ändringsanmälan föreslås minimum tio underskrifter i motsvarighet till tidigare gällande stadgande, då det normala torde vara, att ändringen blott gäller en av kandidaterna.

25 §. Paragrafens 2 mom. har givits samma utformning som 22 § 2 mom. KvL. I 3 mom. har införts det ovannämnda stadgandet om maximumantalet kandidatlistor i ett valförbund.

26 §. Paragrafen har utformats enligt 23 § KvL. Tiden för ändringsanmälan beträffande valförbund regleras av 27 §.

27 §. Paragrafen har utformats enligt 24 § KvL.

28 §. Paragrafen har utformats enligt 25 § KvL.

30 §. I 1 mom. medför införandet av den nya listtypen ett tillägg om att kandidatlistorna skola numreras med romerska siffror.

I paragrafens 2 mom. har tidsbegränsningen 'inom fyra dagar därefter' utbytt mot 'inom i 31 § stadgad tid'. Ändringen föreslås därför, att den i gällande lag stadgade tidsperioden om fyra dagar i vissa fall kan gå utöver det sammanträde, som nämnes i 31 §. Någon nackdel av, att tiden i vissa fall åter kan bli längre än fyra dagar, synes icke behöva befaras. Tidsbegränsningen blir på detta sätt enhetligt bestämd.

31 §. i gällande lag har ansetts kunna utgå. I stället har 32 § uppdelats i tvenne paragrafer, av vilka 31 § motsvarar 32 § 1 mom. i gällande lag.

32 §. Den paragraf motsvarar 32 § 2 mom. i gällande lag.

33 §. I paragrafens 2 mom. har vidtagits en ändring, på samma grunder, som den ovan i 30 § 2 mom. nämnda ändringen. Punkt e) i samma moment föreslås utgå, då ansökan i detta fall alls icke inkommit.

Förslagets 4 mom. är nytt och orsakas av den nya listtypen.

I paragrafens sista moment ha orden 'på färgat papper' föreslagits utgå, då någon förväxling av sammanställningen av kandidatlistor med valsedlarna icke mera kan förekomma.

34 §. Ändringarna orsakas av införandet av den nya listtypen.

35 §. Ändringarna påkallas av Landstingets hemställan om tiden för valet.

42 §. Ändringarna orsakas av införandet av den nya listtypen.

43 §. Samma motivering. Ett tillägg, överensstämmande med sista meningen i 39 § KvL, har införts.

45 §. Förutom en ändring, som påkallas av införandet av den nya listtypen, har en förenkling av 2 mom. föreslagits.

48 §. Till första momentet har tillagts ett stadgande, att vallängdsutdragen skola fogas till valnämndens protokoll.

52 §. Ordet 'dag' i 1 mom. har utbytt mot 'söckendag'.

53 §. Paragrafens 2 mom. föreslås uteslutet, då förverkligande av den däri uttalade principen stöter på praktiska svårigheter.

I utlandet avgivna röster kunna svårigen avskiljas från inom landet avgivna ^{post-}utdragsröster utan speciella åtgärder, som komplicera valnämndernas arbete. Landskapsstyrelsen har icke ansett det vara lämpligt att inräkna röster för viss namngiven kandidat i de röster, som avgivits med angivande av hans nummer, då den röstande måhända, avsett, att hans röst endast skall tillfalla kandidaten personligen.

56 §. Införandet av den nya listtypen medför total revidering av 7 kap. och stadgandena om fastställande av valutgången i 8 kap. (56-66 §§). I 56 § har blott intagits ett stadgande om att centralnämnden senast dagen efter valet skall vidtaga med rösträkningen. Stadgandet motsvarar 62 § i gällande lag.

57 §. Stadganden om ordnande och räkning av valsedlar torde kunna utfärdas i anvisningsform.

58 §. Föreslagna ändringar orsakas av införandet av den nya listtypen. Dessutom har tillagts, att valsedel, där den röstande antecknat namnet på kandidat, som är uppställd på kandidatlista, är ogiltig. Detta tillägg har gjorts på grund av uteslutningen av 53 § 2 mom. och för att undvika komplikationer i rösträkningen. Ett nytt mom. 2 har tillagts.

59 §. I förslaget har 59 § i gällande lag uteslutits och på denna plats intagits ett stadgande om centralnämndens sammanträde för den slutliga rösträkningen och fastställandet av valots utgång.

60 §. motsvarar 59 och 60 §§ i gällande lag, men ha stadgandena om rösträkningen i förslaget givits den mera praktiska utformning, som motsvarande stadganden ha i KvL.

61 §. Stadgandet motsvarar 55 § 2 mom. KvL.

62 §. Stadgandet i 62 § gällande lag har flyttats till 56 §. Det på denna plats intagna stadgandet motsvarar närmast 64 § i gällande lag.

Stadgandet har utformats med 56 § KvL såsom förebild.

63 § motsvarar 61 § i gällande lag.

64 §. Denna paragraf motsvarar 66 § i gällande lag och har utformats med 58 § KvL såsom förebild.

65 § motsvarar 65 § 1 mom. i gällande lag.

66 § motsvarar 65 § 2 och 3 mom. gällande lag.

71 §. I denna paragrafs 2 mom. har ett förtydligande införts.

80 §. Paragrafen har reviderats med hänsyn till den ändrade valdagen, varjämte juldagen och julannandagen upptagits bland de helgdagar, på grund av vilka centralnämndens sammanträde uppskjutes till första helgfria dag.

Slutstadgandet. Enligt KvL:s slutstadgande skall val, förutom fyllnadsval, enligt KvL första gången förrättas 1960 och de valda fullmäktiges mandattid gälla till och med nämnda kalenderår. Då republikens president kan upplösa landstinget och förordna om nya val, anser landskapsstyrelsen det lämpligt, att mandattiden i sådant fall bör förkortas så, att därpå följande landstingsmannaval likväl sammanfaller med det kommunala valet. Har republikens president utfärdat förordnande om nya val före den nya landskapslags ikraftträdande, synes gällande lag böra tillämpas på valet i dess helhet.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsam förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om landstingsmannaval.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Om valmyndigheter.

1 §.

I god tid, innan landstingsmannaval äger rum, skall landskapsstyrelsen tillsätta en centralnämnd, bestående av en ordförande och fyra medlemmar, av vilka en förordnas till viceordförande, samt lika många ersättare. Deras uppdrag fortfar, till dess ny nämnd utsetts.

Centralnämnden sammanträder i Mariehamn och är beslutför, då fem medlemmar äro närvarande.

Centralnämnden anställer en sekreterare och nödig personal till sitt biträde.

2 §.

Landstingsmannaval förrättas i varje kommun eller, om kommun för förrättande av riksdagsmannaval är indelad i flere röstningsområden, i varje sådant område.

Valförrättning skall bringas kommunens medlemmar till kännedom på samma sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggöras i kommunen. I tillkännagivandet skola nämnas tiden för valförrättningen, indelningen av kommunen i röstningsområden samt röstningsställena.

Vallokal och nödiga inventarier tillhandahållas i varje röstningsområde av kommunen.

3 §.

I varje landskommun skola kommunalfullmäktige i januari månad det år, varunder valet förrättas, tillsätta en valnämnd, bestående av en ordförande och två medlemmar, av vilka en förordnas till viceordförande, samt lika många ersättare för att inom kommunen förrätta landstingsmannaval. Dock skall, om republikens president förordnat om nya val, valen förrättas av samma valnämnd och ny valnämnd utses i januari månad året efter det, varunder de nya valen ägt rum.

Är landskommun indelad i röstningsområden, tillsättes en sådan valnämnd för varje röstningsområde.

Ordförande och övriga medlemmar samt ersättare i valnämnd skola väljas bland valberättigade personer, vilka äro bosatta inom kommunen. Deras uppdrag fortfar, till dess ny nämnd utsetts.

Valnämnd är beslutför, då ordföranden och två medlemmar äro närva-

rande.

Avlider ordförande, meldem eller ersättare i landskommuns valnämnd eller avgår han av laga skäl, förrän tiden för hans uppdrag gått till ända, skall fyllnadsval förrättas av kommunalstyrelsen.

4 §.

I Mariehamn är magistraten valnämnd.

Är staden indelad i röstningsområden, fördelar sig magistraten för själva valförrättningen i motsvarande antal avdelningar och inkallar extra medlemmar för avdelningarna.

2 kap.

Om vallängd.

5 §.

Vallängd för varje röstningsområde uppgöres av dess valnämnd.

Är Mariehamn indelat i röstningsområden, uppgöres vallängd för varje röstningsområde av magistraten.

6 §.

I vallängd skall för varje röstningsområde införas envar person, som före ingången av valåret fyllt 21 år och äger åländsk hembygdsrätt och som det år, på vars mantalsskrivning vallängden grundar sig, mantalsskrivits eller bort mantalsskrivas i kommunen i enlighet med gällande stadganden om mantalsskrivning.

Såsom underlag för vallängden skall häradsskrivaren under december månad året före valåret tillställa valnämnden, i landskommun genom förmedling av kommunalstyrelsen, en efter by och lägenhetsnummer och i Mariehamn efter stadsdelar och kvarter uppställd förteckning över alla enligt samma års mantalslängd inom röstningsområdet bosatta finska medborgare, vilka åtnjuta åländsk hembygdsrätt och vid utgången av det löpande året uppnått 21 års ålder.

Förutom denna förteckning skall häradsskrivaren för varje på valåret följande år av valperioden uppgöra tilläggsförteckningar, vilka envar i enahanda ordning upptager de inom röstningsområdet bosatta personer, som åtnjuta åländsk hembygdsrätt och året närmast före det, för vilket tilläggsförteckningen är uppgjord, uppnått 21 års ålder.

Är omständighet veterlig, som utesluter någon i sådan förteckning upptagen person från valrätt, skall därom antecknas vid hans namn i förteckningen.

7 §.

Så snart den i 6 § omnämnda förteckningen inkommit, skall valnämnden sorgfälligt granska förteckningen samt däri införa sådana valberättiga-

-9-

de personer, som tilläventyrs blivit utelämnade, så ock från förteckningen utesluta envar, som icke tillkommer valrätt. Förteckningen förses härpå med påskrift, att den utgör röstningsområdets vallängd för landstingsmannaval, och underskrives av nämndens medlemmar.

Person, som icke är mantalsskriven i landskapet, men åtnjuter åländsk hembygdsrätt, skall antecknas i det röstningsområdes vallängd, där han senast före valåret var mantalsskriven, därest han styrker, att han åtnjuter åländsk hembygdsrätt.

Kyrkliga myndigheter, församlingsföreståndare, civilregisterförare, mantalsskrivningsmyndigheter, länsmän och stadsfiskalen äro skyldiga att lämna valnämnd erforderliga upplysningar.

Sedan valnämnden slutfört sin granskning, skall den underrätta härads-skrivaren om de ändringar, som vidtagits, jämte grunden för dessa.

8 §.

Vallängd skall från och med den 1 och till och med den 10 april vara på lämpligt ställe inom röstningsområdet, i Mariehamn på stads-huset, under behörig tillsyn framlagd för granskning, varom bör tillkännagivas i den ordning, som för kommunala kungörelser är stadgat.

Anser någon, att han obehörigen utelämnats ur vallängden eller däri antecknats sakna rösträtt, äger han skriftligen eller muntligen framställa yrkande på rättelse hos valnämnden vid dess sammanträde den 2 maj eller skriftligen hos valnämndens ordförande därförinnan, efter det vallängden framlagts för granskning. Skriftligt yrkande på rättelse må under den tid vallängden är framlagd lämnas även till den, under vars uppsikt granskningen av vallängden äger rum.

Ovan i 2 mom. avsett yrkande på rättelse må make utan fullmakt framställa på den andra makens vägnar.

Anser någon, att personer, en eller flera, obehörigen upptagits i vallängden som röstberättigade, må han till valnämnden eller dess ordförande senast den 20 april inlämna motiverat skriftligt yrkande på rättelse därav.

Yrkande på rättelse må grundas även på sådana på vederbörande persons rösträtt inverkan omständigheter, vilka inträffat efter undertecknandet av vallängden.

9 §.

Avser yrkande persons uteslutning ur vallängden, skall valnämnden eller dess ordförande utan dröjsmål meddela den person yrkandet gäller, att han är i tillfälle att taga del av yrkandet på angivet ställe och senast den 28 april inkomma med förklaring till valnämnden, vid äventyr

-10-

att, om förklaring icke avgives, ärendet det oaktat avgöres. Delgivning av yrkande på rättelse inlämnas i slutet kuvert, varå mottagarens namn och boningsort äro tecknade, till posten för befordran, men må ske även på annat bevisligt sätt, såframt det icke förorsakar dröjsmål. Är hans boningsort icke känd, anslås meddelandet som om kommunala tillkännagivanden är stadgat.

10 §.

De framställda yrkandena på rättelse i vallängden handläggas och avgöras i valnämnden den 2 maj med början klockan nitton. Valnämnden skall i varje ärende fatta beslut, vilket jämte kort motivering skall antecknas i protokollet.

Om gjorda ändringar skall valnämnden underrätta häradsskrivaren med angivande av skälen för ändringarna.

Därest yrkande på rättelse, som avses i 8 § 2 mom., förkastas eller icke upptages till prövning eller yrkande på rättelse, som avses i 8 § 4 mom., bifalles, och den person, vars rösträtt är ifråga, icke är närvarande vid valnämndens sammanträde för att höra beslutet, skall beslutet ofördröjligen delgivas honom på i 9 § stadgat sätt medelst protokollsutdrag, vartill skall fogas besvärsundervisning.

Valnämnden skall även i andra fall på anhållan utgiva protokollsutdrag till sakägare angående avgörandet samt till utdraget foga besvärsundervisning.

11 §.

Den, som icke nöjes åt valnämndens avgörande i ärende angående yrkande på rättelse, må söka ändring däri i länsstyrelsen medelst besvärsskrift, som skall riktas till länsstyrelsen och tillställas valnämnden eller dess ordförande senast den 12 maj före klockan tolv. Valnämndens ordförande skall ofördröjligen översända besvärsskriften jämte eget utlåtande och utdrag ur valnämndens protokoll, om sådant icke fogats till besvären, samt de i ärendet tillkomna handlingarna till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen skall meddela valnämnden sitt beslut, som skall kungöras av nämnden. Valnämnden skall även på i 9 § stadgat sätt om beslutet underrätta den person, vars rösträtt det rör, och på i 10 § 2 mom. nämnt sätt häradsskrivaren.

Beslutet skall under sju dagar från kungörandet finnas till påseende, i Mariehamn i magistratens ämbetslokal och i landskommun hos valnämndens ordförande.

12 §.

-11-

Länsstyrelsens beslut i ärende angående rättelse av vallängd må icke överklagas.

Anser likväl sakägare med tanke på lagens tillämpning det vara av vikt, att länsstyrelsens avgörande drages under högsta förvaltningsdomstolens prövning, äger han rätt att hos högsta förvaltningsdomstolen anhålla om fullföljdstillstånd. Ansökan, som ställes till högsta förvaltningsdomstolen och som skall åtföljas av besvärsskriften samt bevis över dagen, då valnämnden kungjort länsstyrelsens beslut, skall tillställas länsstyrelsen senast den fjortonde dagen från kungörandet före klockan tolv. Länsstyrelsen översände ansökan jämte avskrift av beslutet samt handlingarna i ärendet till högsta förvaltningsdomstolen, så snart nämnda tid utgått.

Högsta förvaltningsdomstolen översänder utan dröjsmål genom länsstyrelsens förmedling sitt utslag i saken till valnämnden.

13 §.

Anser häradskrivaren, att någon obehörigen utelämnats ur vallängden eller däri antecknats sakna rösträtt eller vara röstberättigad, äge rätt att på tjänstens vägnar framställa yrkande på rättelse hos valnämnden och i den ordning, som är stadgat i 8, 11 och 12 §§, söka ändring i beslut, som givits med anledning av yrkandet.

14 §.

Har ej yrkande på ändring i vallängden inom föreskriven tid framställts hos valnämnden, skall denna på längden teckna intyg, att densamma äger laga kraft.

Har ändringsyrkande framställts, skall nämnden, sedan yrkandet avgjorts genom utslag, som vunnit laga kraft, i vallängden införa därav tilläventyrs påkallade ändringar och tillika vid varje ändring angiva utslaget, på grund varav den vidtagits, varefter längden förses med intyg, att den, sålunda ändrad, äger laga kraft.

Vallängd, som äger laga kraft, skall vid valet iakttagas oförändrad.

15 §.

Om nya val skall förrättas, innan vallängd ånyo i ovan stadgad ordning upprättas, skall den senaste vallängden jämte i 6 § nämnda tilläggsförteckningar tjäna såsom vallängd.

Före nyval skall vallängden undergå sådan granskning, som i 7 § sagts, samt omedelbart därefter under sju dagar vara framlagd under behörig tillsyn inom röstningsområdet, varom bör kungöras.

Yrkande på rättelse skall i fall, som nämnas i 8 § 2 mom. och såsom där sägs, framställas hos valnämnden eller dess ordförande senast vid det sammanträde, som hålles den tionde dagen efter utgången av ovan

i 2 mom. nämnda tid.

Yrkande på uteslutning av person ur vallängden skall skriftligen framställas hos valnämnden eller dess ordförande senast den tredje dagen efter utgången av den i 2 mom. nämnda tiden. Valnämndens ordförande skall härom underrätta den, vars uteslutning ur vallängden påyrkats, medelst tillkännagivande, som följande dag skall inlämnas till posten för befordran, eller eljest på i 9 § nämnt sätt, och anmoda honom att inom fyra dagar från samma dag inkomma med skriftlig förklaring med anledning av yrkandet, vid äventyr att, om förklaring icke avgives, ärendet det oaktat avgöres.

Yrkandena på rättelse i vallängden handläggas och avgöras vid det sammanträde av valnämnden, som skall hållas den 10 dagen efter utgången av den i 2 mom. nämnda tiden med början klockan nitton. Därefter förfäres i ärendet såsom i 10 § är stadgat. Valnämndens beslut i ärendet är slutligt, likväl så, att ifall yrkande på rättelse förkastas eller icke upptages till prövning eller avser persons uteslutning ur vallängden, beslutet skyndsamt skall underställas länsstyrelsens prövning.

Med avseende på länsstyrelsens beslut gäller, vad i 11 § 2 och 3 mom. och 12 § är stadgat.

16 §.

Året efter det, varunder de i 15 § nämnda val försiggått, skall ny fullständig vallängd med tilläggsförteckningar uppgöras i den ordning, som i detta kapitel stadgats.

17 §.

Valnämnd skall, då anhållan härom av röstberättigad eller dennes lagligen befullmäktigade ombud framställts före valdagen, till röstberättigad, för vars vidkommande vallängd vunnit laga kraft, utfärda ett med ordningsnummer och valkuvert försett utdrag, varav framgår, att hans namn finnes upptaget i vallängden. Utdraget skall utgivas utan avgift och åtföljas av valsedel och ytterkuvert.

Vallängdsutdrag bör underskrivas av valnämndens ordförande eller vid förfall för honom av dess viceordförande samt i stad av en av magistraten förordnad person.

Den, som önskar erhålla vallängdsutdrag med posten, skall i frankerat brev insända en av honom underskriven anhållan därom till valnämnden och däri tydligt uppgiva sitt fullständiga namn, yrke eller befattning, födelsedatum, postadress och mantalsskrivningsort för det år, på vars mantalsskrivning vallängden grundar sig, varvid utöver kommunens namn även gata och gatunummer eller by och lägenhets namn och nummer skola

-13-

uppgivas. Valnämnden skall, såvitt det kan ske före valdagen, tillsända röstberättigad begärt utdrag jämte valsedel och ytterkuvert utan lösen i rekommenderad försändelse eller genom postens förmedling meddela honom varför begärt utdrag ej kan sändas. Är den röstberättigade utomlands, sändes valhandlingarna till hans lagligen befullmäktigade ombud i hemlandet under den adress denne uppgivit.

Anhållan om tillställande av vallängdsutdrag med posten må även riktas till kommunalstyrelsen i den landskommun, från vars röstningsområde vallängdsutdraget begäres. Kommunalstyrelsen skall ofördröjligen vidarebefordra ansökningsen till valnämnden.

I vallängden skall invid den röstberättigades namn antecknas det utgivna utdragets nummer.

Blanketter för vallängdsutdrag och ytterkuvert fastställas av landskapsstyrelsen, som också tillhandahåller valnämnderna desamma.

3 kap.

Om valmansföreningar och valförbund.

18 §.

Hava valmän genom en av dem undertecknad skrift sammanslutit sig för visst landstingsmannaval samt i skriften nämnt den eller de personer, om vilkas väljande de enats, vare sådan valmansförening berättigad att hos centralnämnden anhålla, att föreningens kandidatlista offentliggöres och införes i sammanställningen av kandidatlistor för valet. På kandidatlista må kandidaternas antal icke överstiga tio, ej heller uppgå till mer än en tiondedel av antalet medlemmar i valmansföreningen.

Samma person må ej underteckna flere än en i 1 mom. avsedd handling. I annat fall skall centralnämnden såsom ogiltig avlägsna hans underskrift från samtliga handlingar.

Kandidat må icke vara medlem av sin valmansförening.

19 §.

Handling, varigenom valmansförening bildas, skall vara dagtecknad samt angiva föreningens hemort och innehålla bemyndigande för en av föreningens medlemmar att vara dess ombudsman och för en annan medlem att vara dennes ersättare. Kandidatlistan bör tydligt upptaga namnen på de personer, vilka föreslås till landstingsmän, och dessas yrke eller syssla och boningsort.

Kandidatlista må icke upptaga andra anteckningar, såvida de icke äro nödvändiga för klarläggande av kandidats identitet.

20 §

Anhållan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista göres

-14-

på föreningens vägnar skriftligen av ombudsmannen.

Ansökningshandling skall åtföljas av den handling, varigenom valmansföreningen bildats, skriftligt medgivande av de föreslagna att mottaga landstingsmannauppdrag som föreningens kandidater och innehålla ombudsmannens försäkran, att de personer, vilkas namn ingå såsom underskrift på sagda handling, egenhändigt undertecknat densamma och äro valberättigade.

Ombudsmannens egenhändiga namnteckning på ansökningshandling skall vara be-
styrkt av två vittnen med angivande av deras yrke och hemvist.

Har ombudsman uppsåtligt eller av vårdslöshet intygat, vad icke är sant, eller eljest felat i sysslan, straffes såsom tjänsteman för brott i tjänsten.

21 §.

I 20 § nämnda ansökningshandlingar skola av ombudsmannen själv eller genom befullmäktigat ombud ingivas till centralnämnden senast inom maj månad eller vid val efter upplösning senast på 40 dagen före valdagen.

Hava handlingarna inlämnats till postbefordran så tidigt, att de senast nyssnämnda dag bort inkomma till nämnden, vare ock det gillt.

22 §.

Avlider på valmansförenings kandidatlista upptagen person eller befinnes han icke mera valbar, bör ombudsmannen eller på hans anmälan centralnämnden utstryka kandidatens namn från listan.

Inom i 24 § stadgad tid må ombudsmannen ersätta honom med ny kandidat.

23 §.

Samma person må icke upptagas såsom kandidat på flere än en valmansförenings kandidatlista.

Upptager valmansförenings kandidatlista person, som jämväl är annan valmansförenings kandidat, skall centralnämnden avlägsna hans namn från alla de kandidatlistor, i vilka det förekommer.

Vid i 2 mom. nämnt fall må valmansförening ersätta kandidat med annan kandidat, på sätt som i 24 § säges.

24 §.

Anmälan om ändring av valmansförenings kandidatlista av orsak, som nämnts i 22 § 2 mom. eller 23 § 2 mom., skall skriftligen göras av ombudsmannen hos centralnämnden senast den 10 juni eller vid val efter upplösning senast på 31 dagen före valdagen och vara så besannad, som i 20 § sagts, samt åtföljas av handling, varigenom mer än hälften av valmansförenings medlemmar, dock ej mindre än tio, förenat sig om

förenat sig om

-15-

annan kandidat, ävensom sådant medgivande av denne, som i 20 § 2 mom. är stadgat.

25 §.

Vilja två eller flera valmansföreningar samverka med varandra för valet, äge de rätt att sammansluta sig till ett valförbund.

Den skriftliga överenskommelsen om bildande av valförbund inlämnas till centralnämnden av den för valförbundet utsedda ombudsmannen personligen eller genom befullmäktigat ombud. *senast den 27 juni eller vid val efter upplösning senast den 25 dagen före valet.*

Ej må sammanlagda antalet av ett valförbunds kandidatlistor överstiga antalet landstingsmän, som för landskapet skall väljas.

26 §.

I överenskommelse om bildande av valförbund skall upptagas ordningsnummern för föreningarnas kandidatlistor vid envar ombudsmans underskrift. Överenskommelsen skall jämväl innehålla bemyndigande för en av undertecknarna att vara valförbundets ombudsman och för en annan att vara hans ersättare. I överenskommelsen må ock föreslås, att i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor må intagas en gemensam beteckning för valförbundet, varom dock centralnämnden äger slutligt bestämma.

27 §.

Valmansförening må icke ansluta sig till flera än ett valförbund. Valförbunden må ej heller ingå förbund sinsemellan.

Sedan valförbund mellan valmansföreningar anmälts, kan i de kandidatlistor, vilka upptagas i förklaringen om förbundets bildande, endast sådan ändring vidtagas, som nämnes i 22 § 1 mom.

Anmälan om ändring av valförbund må göras senast den 2 juli eller vid val efter upplösning senast den 19 dagen före valet.

28 §.

Medlem eller ersättare i centralnämnden må icke vara ombudsman för valmansförening eller valförbund eller deras ersättare eller ombud.

Vad om ombudsman i denna lag är stadgat gäller även för hans ersättare, då denne handlar i ombudsmans ställe.

4 kap.

Om centralnämnds förberedande åtgärder för valet.

29 §.

Centralnämnd sammanträder första gången på ordförandens kallelse senast den 15 maj eller vid val efter upplösning senast 50 dagen före landstingsmannavalet för att antaga sekreterare samt bestämma tid och ställe för mottagande av handlingar ävensom därefter den 1, 11 och 28

-16-

juni eller vid val efter upplösning på den 39, 30 och 24 dagen före samt dagen efter valdagen och den 15 dagen efter valdagen klockan tio och på annan tid enligt ordförandens kallelse, då ärendenas handläggning påkallar det.

30 §.

Den 1 juni eller vid val efter upplösning på 39 dagen före landstingsmannavalet föredrages för granskning och förses med ordningsnummer i romerska siffror de ansökningar, som inkommit från valmansföreningar.

Finnes ansökan icke vara behörigen gjord eller valmansförening icke lagligen bildad, skall centralnämnden meddela ombudsmannen, att ansökningsföreläggningen förkastats och uppgiva skälen för avslaget. Tillika böra handlingarna återställas till ombudsmannen. Var orsaken till avslaget den, att ansökan icke varit behörigen gjord eller valmansförening icke lagligen bildad, vare ombudsmannen befogad att ännu inom i 31 § stadgad tid ånyo inlämna handlingarna, behörigen rättade. Dock må rättelse icke äga rum i det fall, a) att den skrift, varigenom valmansförening bildats, ej är undertecknad av erforderligt antal valberättigade medlemmar; b) att den person, som inlämnat ansökningsföreläggningen, icke är behörig att företräda föreningen; c) att ansökningsföreläggningen inlämnats sentida eller inkommit i annan än härför stadgad ordning; samt d) att ansökan ej åtföljes av kandidats skriftliga medgivande.

31 §.

Har i fall, som i 30 § 2 mom. sagts, valmansförening senast den 10 juni eller vid val efter upplösning senast den 31 dagen före valet ånyo inlämnat handlingarna, behörigen rättade, skola dessa föredragas och granskas den 11 juni eller vid val efter upplösning den 30 dagen före landstingsmannavalet. Samma dag upptages till prövning också ansökan, som utan sökandens vållande inkommit sentida, ävensom ansökan om sådan ändring av valmansförenings kandidatlista, som avses i 24 §.

32 §.

Centralnämnden skall härefter sammanställa kandidatlistorna i nummerföljd på samma sida av ett blad^{och}/avskilda från varandra genom tydliga linjer. Denna förberedande sammanställning mångfaldigas och översändes utan dröjsmål till ombudsmännen för valmansföreningarna.

33 §.

Den 28 juni eller vid val efter upplösning den 24 dagen före valet föredragas och granskas inkomna ansökningar om valförbund.

Finns dessa icke vara behörigen avfattade eller valförbundet icke eljest lagligen bildat, skall centralnämnden utan dröjsmål skriftligen

meddela valförbundets ombudsman, att valförbundet eller viss valmansförenings anslutning till detsamma ej kunnat godkännas samt uppgiva skälen för avslaget. De felaktigheter, som föranlett avslaget, kunna senast på i 27 § 3 mom. nämnd dag rättas genom åtgärd av ombudsmannen. Dock må rättelse icke äga rum i det fall, a) att överenskommelse, varigenom valförbundet bildats, icke undertecknats av vederbörande valmansförenings ombudsman; b) att beslut av valmansförening om anslutning till valförbund eller bemyndigande för vissa personer att på föreningens vägnar besluta härom icke undertecknats av föreningens samtliga medlemmar; c) att obehöriga personer deltagit i beslutet om valförbundets bildande; d) att den person, som inlämnat handlingarna, icke är behörig att företräda valförbundet; ävensom e) att handlingarna inlämnats sentida eller i annan än härför stadgad ordning.

De av valmansföreningarna bildade valförbundens inbördes ordning på sammanställningen av kandidatlistorna bestämmes genom lottdragning.

Härefter förses samtliga kandidater med löpande ordningsnummer från nummer 2, börjande från den första listan i första valförbundet.

Alla kandidatlistor, envar jämte sin och kandidaternas ordningsnummer, skola utan dröjsmål tryckas tillsammans på samma sida av pappret, ordnade sålunda, att till samma valförbund hörande kandidatlistor uppställas under gemensam beteckning i nummerföljd uppfifrån nedåt eller, ifall kandidatlistorna på grund av sitt antal måste ordnas i två eller flere spalter bredvid varandra, i rader från vänster till höger och avskiljas från övriga listor så, att det tydligt framgår, vilka kandidatlistor som höra till respektive valförbund. Godkänner icke centralnämnden beteckning, som vid valförbundets ingående föreslagits för detsamma, eller har förslag därom icke framställts, skall nämnden bestämma en beteckning, som blott angiver valförbundets ordning i sammanställningen.

Denna slutliga sammanställning tryckes i erforderligt antal och utsändes till valnämnderna, valmansföreningarna, kommunernas styrelser och magistraten i Mariehamn samt hålles tillgänglig för allmänheten.

34 §.

Centralnämnden skall låta trycka valsedlar och till varje röstningsområdes valnämnd sända nödigt antal av dem i omslag, som bör tillslutas med centralnämndens sigill och förses med anteckning om valsedlarnas antal.

Valsedeln skall vara av standardformat, 14 x 210 mm, och på inre sidan hava en överskrift, vari nämnes vid vilket val den skall använ-

das, samt dessutom en heldragen cirkel, som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln blir ovikt. Mitt i cirkeln bör tydligt utsatt finnas en beteckning № ... för antecknande av numret på den kandidat, för vilken den röstande vill avgiva sin röst. Dessutom bör på valsedeln finnas en särskild plats för röstande, som ej godkänner någon av de i den slutliga sammanställningen upptagna kandidatlistorna.

Det papper, som användes för valsedlarna, skall vara vitt och till beskaffenheten sådant, att det ej äventyrar bevarandet av valhemligheten. Valsedlarna böra vara så gjorda, att det tydligt framgår, huru de böra hopvikas, och må icke upptaga annat än vad ovan stadgats.

5 kap.

Om valförrättningen.

35 §.

Den första lördagen i september det år, under vilket tiden av tre år från senaste landstingsmannaval tilländagår, börjar valförrättningen i varje röstningsområde klockan nio samt fortgår till klockan tjugu eller längre, om valnämnden finner sådant nödigt, med en mellantid av högst en timme enligt valnämndens bestämmande.

Har republikens president förordnat om nya val, börjar valförrättningen på första lördagen efter det sextio dagar förflutit, sedan förordnandet kungjordes, samt fortgår såsom i 1 mom. sagts.

36 §.

På valnämnden ankommer att vidtaga alla för förrättningen erforderliga anordningar och anställa nödigt antal valbiträden.

Särskilt skola sådana åtgärder vara vidtagna, att icke någon må utfå valsedel, innan han befunnits röstberättigad, så ock att valman har tillfälle att under fullt bevarande av valhemligheten i sin valsedel utmärka, huru han röstar, och att nödiga tillbehör härför finnas att tillgå.

Nämnden skall ock ombesörja, att tillräckligt rymlig plats invid valrummet finnes anvisad för de valmän, vilka avvakta sin tur att inkomma i detsamma, och att denna plats stänges vid det klockslag, då valförrättningen skall avslutas. Sker uppehåll under dagen, beror av valnämnden, huruvida platsen skall avstängas.

37 §.

Inom eller invid vallokal må ej hållas tal, ej heller anslås eller utdelas tryckta eller skrivna upprop till de väljande.

38 §.

Valnämnden äger draga försorg om att den slutliga sammanställningen

-19-

av kandidatlistorna finnes framlagd till påseende såväl i valrummet som i angränsande rum och förrum. Särskilt bör sammanställningen vara anslagen till påseende i vallokalen på den plats, där röstande inför sin anteckning i valsedeln.

39 §.

Vid landstingsmannaval skall närvara särskild av valnämnden antagen person, vilken bör på anhållan av valman biträda denne vid införande av erforderliga anteckningar i valsedeln.

Biträdet skall samvetsgrant fullgöra valmans anvisningar ävensom hemlighålla vad han vid valförrättningen erfar. Bryter han däremot, straffes såsom tjänsteman för brott i tjänsten.

40 §.

Vid valförrättningen skall nämndens ordförande omedelbart, innan röstningen börjar, visa de närvarande, att valurnan är tom, samt där- efter öppna det omslag, vari de nämnden tillsända valsedlarna äro in- satta.

41 §.

Röstande utövar sin rösträtt i det röstningsområde, i vars vallängd han är upptagen. Röstande, som önskar utöva sin rösträtt, skall anmäla sig hos valnämnden för att erhålla valsedel, varvid anteckning därom gö- res i vallängden.

Valman är tillåtet att utöva sin rösträtt i annat röstningsområde än det, i vars vallängd han är upptagen, så framt han ingiver för sådant ändamål utfärdat utdrag ur sagda vallängd.

Angående utövande av rösträtt i vissa fall stadgas i §§ 50-54.

42 §.

Vid valet äger varje röstande rätt att rösta antingen på kandidat i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor eller på annan per- son, till vars förmån han önskar avgiva sin röst.

43 §.

Vill röstande avgiva sin röst för viss kandidat, som upptagits i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor, skall han i cirkeln på valsedeln tydligt anteckna det nummer, som kandidaten har i samman- ställningen.

Godkänner röstande icke någon av de i sammanställningen upptagna kan- didaterna, skall han på den särskilda plats, som reserverats på val- sedeln för sådant ändamål, tydligt skriva den persons namn, på vilken han önskar rösta, samt personens yrke och boningsort.

Anteckningen skall göras innanför valskärm så, att valhemligheten

bevaras.

44 §.

Röstande, som infört sin anteckning i valsedeln, skall avlämna sedeln hopvikt hos valnämnden för avstämpling och inlägga den avstämplade sedeln i valurnan.

Valnämnden skall övervaka, att valförrättningen för varje röstandes vidkommande försiggår som i denna landskapslag är stadgat.

45 §.

Då uppehåll vid valförrättningen göres, skall valurnan förseglas med ordförandens sigill och sättas i säkert förvar. När förrättningen därefter fortsättes, bör nämnden, innan förseglingen borttages, förvisa sig om att sigillet är obrutet.

Innan uppehåll i förrättningen sker eller röstningen förklaras avslutad, skola alla före det i sådant avseende bestämda klockslaget tillstädeskomna valmän äga rätt att rösta.

46 §.

Sedan valnämndens ordförande förklarat valförrättningen avslutad, uttagas de avgivna valsedlarna omedelbart ur valurnan och räknas. Lika så räknas antalet personer, vilka enligt anteckningarna i vallängden och valprotokollet hava utövat sin rösträtt.

Valsedlarna öppnas därefter och granskas. De valsedlar, vilka jämlikt 58 § skola anses ogiltiga, avskiljas i en särskild grupp. De återstående valsedlarna ordnas sålunda, att till en särskild grupp avsätas de för varje kandidat avgivna sedlarna samt de sedlar, på vilka den röstande jämlikt 43 § 2 mom. själv skrivit sin kandidats namn. Antalet valsedlar i varje grupp räknas.

Samtliga valsedlar inläggas därefter i hållbart omslag, som omsorgsfullt förseglas med ordförandens sigill. På omslaget skrives centralnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändare.

Ombudsmännen för valmansförening eller valförbund eller av valförbunds ombudsman för varje valnämnd särskilt skriftligen befullmäktigad person äga rätt att närvara vid detta tillfälle.

47 §.

Ordnandet och räkningen av röstsedlarna skola slutföras utan dröjsmål. Därvid samt då uppgifter om valutgången lämnas, skall valnämnden iakttaga av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar.

-21-

48 §.

Vid valförrättningen föres av en medlem av valnämnden protokoll, vari upptages dagen för förrättningen, de närvarande medlemmarna av nämnden, de av nämnden utsedda valbiträdena, klockslagen, då förrättningen började och uppehåll däri gjorts samt röstningen förklarades avslutad, antalet avgivna valsedlar och personer, som utövat rösträtt, samt tiden, då i 46 § nämnda omslag förseglats, varutom det därvid begagnade sigillet avtrycktes i protokollet. Till valnämnden avlämnade vallängdsutdrag skola fogas till protokollet.

Förrättningen avslutas med protokollets uppläsande och antecknande däri av nämndens ordförande, att protokollet är riktigt, varefter protokollet insättes i omslag med påskrift, ställd till centralnämnden.

Närmare anvisningar angående protokollföringen meddelas av landskapsstyrelsen, som även fastställer protokollsformulär. Tryckta blanketter till protokollet tillhandahålles valnämnden genom centralnämnden.

49 §.

Ordföranden och en medlem i valnämnden skola, så snart ske kan, personligen till närmaste postanstalt inlämna de i 47 § nämnda valsedlarna samt valprotokollet, vardera under sitt omslag.

6 kap.

Om röstning i vissa fall.

50 §.

Röstberättigad, som vårdas i sjukhus eller på sjukavdelning i kommunalhem inom landskapet, dock ej patient på sinnessjukhus, må på valdagen utöva sin rösträtt genom förmedling av posten, på sätt i detta kapitel stadgas.

Röstberättigad, som på valdagen vistas utom landskapet eller som för tjänst eller yrkesutövning icke kan utöva sin rösträtt på valdagen, må före valdagen utöva sin rösträtt genom postens förmedling, på sätt i detta kapitel stadgas.

51 §.

För att kunna utöva sin rösträtt skall den röstande anskaffa i 17 § nämnda valhandlingar, ifylla sin röstsedel, såsom i 43 § är sagt, och insätta den i valkuvertet, som han förseglar. På vallängdsutdragets frånsida äger han på därför reserverad plats anteckna orsaken till att han utövar sin rösträtt genom postens förmedling och bekräfta detta med sin namnteckning.

Valman, som utövar rösträtt inom landskapet med stöd av 50 § 2 mom. eller på ort utom landskapet i riket eller i något av de andra nordiska

-22-

länderna eller ombord på fartyg med hemort i något av de nordiska länderna, bör tillse, att två trovärdiga personer på vallängdsutdragets frånsida bestyrka riktigheten av hans namnteckning. Vittnena böra jämväl anteckna yrke och boningsort.

Valman, som utövar rösträtt annorstädes utomlands än i de nordiska länderna, skall låta finsk konsulär myndighet eller notarius publicus på orten intyga på vallängdsutdragets frånsida, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att han egenhändigt undertecknat i 1 mom. nämnda bekräftelse.

52 §.

Röstning enligt 50 § 1 mom. skall ske på valdagen och försändelsen postas senast följande söckendag.

Röstning enligt 50 § 2 mom. får ske tidigast på trettionde dagen före valet. Försändelsen skall överlämnas till befordran med posten senast valdagen, likväl ej senare än att den kan beräknas ankomma till centralnämnden senast den fjortonde dagen efter valet.

53 §.

Valman, som erhållit valhandlingar enligt 17 §, men som valdagen vistas inom röstningsområdet, må inlämna valhandlingarna till valnämnden, som inför anteckning härom i vallängden, varefter valmannen äger utöva sin rösträtt på i 41-44 §§ stadgat sätt.

54 §.

Enligt 52 § avgiven röst är ogiltig, då vallängdsutdraget saknar valmans anteckning eller underskrift eller behöriga vittnens underskrift ävensom om valmannen utövat sin rösträtt tidigare eller senare än tillåtet eller om valförsändelsen ankommer till centralnämnden efter klockan tio på den 15 dagen efter valet eller senare.

Då avgiven röst skall förklaras för ogiltig på grund av orsak, som framgår av vallängdsutdraget, skall detta obrutet läggas åt sidan för förvaring med kasserade valsedlar.

Valförsändelse, som ankommer sentida till centralnämnden, skall förstöras obruten.

55 §.

Valförsändelserna öppnas vid centralnämndens sammanträde den 15 dagen efter valet. Sedan enligt 54 § ogiltiga försändelser lagts åt sidan, inläggas samtliga valkuvert i en urna, varvid vallängdsutdragen avskiljas. Då samtliga valförsändelser öppnats, antecknas antalet godkända och kasserade valförsändelser i protokollet. Härefter tömmes urnan och öppnas valkuverten och förfäres med valsedlarna såsom i 56-

74 §§ är stadgat.

7 kap.

Om rösträkning.

56 §.

Sedan röstningen ägt rum, skall centralnämnden senast dagen efter valet skrida till granskning av de inkomna valhandlingarna samt påbörja rösträkningen och härvid avgöra, vilka valsedlar som skola kasseras.

57 §.

Vid ordnande och räkning av valsedlarna skola iakttagas av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar.

58 §.

Valsedel är ogiltig:

- 1) om i valsedeln genom anteckning utmärkts flere än en kandidat;
- 2) om kandidats nummer antecknats så, att det ej tydligt framgår, vilken kandidat det avser;
- 3) om kandidats nummer skrivits på valsedelns baksida;
- 4) om på valsedeln skrivits namnet på kandidat, som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna;
- 5) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller däri gjorts annan obehörig anteckning;
- 6) om annan än av valnämnd erhållen valsedel använts såsom valsedel; samt
- 7) om i valnämnd avlämnad valsedel ej försetts med stämpel.

Av centralnämnden kasserade valsedlar avskiljas och inläggas grupperade enligt röstningsområden i ett särskilt omslag, vilket förseglas och förvaras såsom de övriga valhandlingarna.

59 §.

Vid sammanträde den femtonde dagen efter valet skall centralnämnden verkställa slutlig rösträkning och fastställa valets utgång.

60 §.

Vid rösträkningen förfares på följande sätt:

- 1) Envar kandidats röstetal bestämmes genom sammanräkning av de godkända valsedlar, som utmärkts med kandidatens nummer.
- 2) Envar kandidatlistas röstetal bestämmes genom sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.
- 3) Varje valförbunds röstetal bestämmes genom sammanräkning av röstetalen för valförbundets alla kandidatlistor.

Röster, som enligt 43 § 2 mom. avgivits för en och samma nämngivna person, skola anses avgivna för en särskild kandidatlista, som ej till-

hör något valförbund.

61 §.

Är kandidat, som vid valet erhållit röster, icke valbar, skall för honom avgiven röst likväl gälla för den kandidatlista och det valförbund, som han tillhör.

8 kap.

Om fastställande av valets utgång och om fullmakts utfärdande.

62 §.

Vid fastställandet av valresultatet förfäres på följande sätt:

1) Kandidaterna på samma kandidatlista upptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att den första kandidaten till jämförelsetal erhåller listans hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen, och så vidare. De kandidater, som icke tillhöra valförbund, hava så erhållit sina slutliga jämförelsetal.

2) De kandidater, vilka tillhöra samma valförbund, upptecknas här efter ordnade efter storleken av deras jämförelsetal sålunda, att den med högsta jämförelsetalet ställes främst. Därpå tilldelas dem slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna till jämförelsetal erhåller valförbundets hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen, och så vidare.

3) Alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal och vid varje kandidats namn antecknas hans slutliga jämförelsetal.

Sedan samtliga kandidater sålunda ordnats efter avtagande jämförelsetal, förklarar centralnämnden de främsta trettio valda till landstingsmän.

63 §.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

64 §.

Ersättare för landstingsman bestämmes sålunda, att därtill främst utses den efter de valda närmast följande kandidaten på den kandidatlista från vilken han blivit vald. Finnes ej sådan, utses till ersättare den kandidat i valförbundet, som näst de valda erhållit det högsta slutliga jämförelsetalet.

Kan ersättare ej bestämmas enligt 1 mom. inträder som ersättare den, som har högsta slutliga jämförelsetalet bland de kandidater, vilka tidigare icke förklarats valda.

Utses ersättare gemensamt för två eller flera listor, skall en andra ersättare omedelbart utses att inträda efter den först utsedda.

-25-

Saknas ersättare för landstingsman, skall centralnämnden bestämma ny ersättare med iakttagande av i 1 och 2 mom. stadgade grunder.

65 §.

Centralnämnden skall ofördröjligen tillkännagiva valets utgång genom kungörelse på nämndens anslagstavla och i kungörelsen jämväl nämna, vem som är envars ersättare, samt utfärda fullmakt för envar av de valda.

66 §.

Har någon av dem, som förklarats valda, icke varit upptagen på anmäld och offentliggjord kandidatlista, skall centralnämnden, innan fullmakt åt honom utgives, förfråga sig hos honom, om han åtager sig landstingsmannauppgiften.

Vägrar kandidaten att åtaga sig uppgiften, eller lämnar han icke inom fem dagar efter delfåendet till centralnämnden sitt begivande, besättes det lediga mandatet på sätt i 64 § stadgas.

67 §.

Fullmakt för landstingsman skall hava följande lydelse:

"Vid landstingsmannaval, som den förrättas i landskapet Åland, har N.N. bosatt blivit utsedd till medlem av landstinget för tiden från den till den, såvida landstinget icke därförinnan blivit upplöst. Detta intyg gäller såsom landstingsmannafullmakt". Ort och tid.

Vid uppkommen ledighet utfärdar centralnämnden fullmakt åt den, som jämlikt 60 § skall träda i den avgångnes ställe. I sådant fall bör fullmakt vara av följande lydelse:

"Sedan vid landstingsmannaval, som den förrättas i landskapet Åland, N.N. valts till medlem av landstinget för tiden från den till den, såvida landstinget icke därförinnan blivit upplöst, men denna plats blivit ledig, har enligt 66 § i landskapslagen om landstingsmannaval N.N., bosatt blivit utsedd att efterträda honom såsom medlem av landstinget. Detta intyg gäller såsom landstingsmannafullmakt". Ort och tid.

68 §.

Alla valsedlar skola härpå insättas i omslag, som förseglas med centralnämndens och ordförandens sigill och förvaras, intill dess nästföljande val försiggått.

Samtliga uträkningar skola genomdragas och på enahanda sätt förseglas samt förvaras såsom bilaga till protokollet.

69 §.

Då uppehåll i förrättningen sker, skola samtliga valsedlar och ut-

-26-

räkningar hållas så förvarade, att icke någon har tillgång till desamma.

70 §.

Vid centralnämndens sammanträden föres protokoll, vari upptages dagarna för sammanträdet, klockslagen, då det började, avbröts och avslutades, de närvarande medlemmarna samt besluten. Innehållet av beslut må angivas genom hänvisning till brev eller annan expedition.

I protokollet skall särskilt antecknas antalet ogiltiga valsedlar i varje röstningsområde.

Protokollet underskrives av sekreteraren. Dess riktighet bestyrkes av ordföranden.

71 §.

Då valets utgång fastställs, skola i protokollet nämnas såväl de valda som de, vilka, i fall landstingsmandatet blir ledigt, skola såsom ersättare inträda i de valdas ställe.

Envar av dessa upptages med angivande av namn, yrke eller syssla och boningsort samt röstetal och slutligt jämförelsetal.

72 §.

Centralnämnden skall underrätta landshövdingen i landskapet och valnämnderna om valets utgång samt offentliggöra densamma och de valdas jämförelsetal i sådan tidning, i vilken landskapsmyndigheternas förfoganden kungöras.

Därjämte skall centralnämnden utan dröjsmål tillställa envar av de valda hans fullmakt.

73 §.

Vid centralnämndens sammanträden för räknande av valsedlar och fastställande av valets utgång äro ombudsmän för valmansförening och valförbund berättigade att närvara.

74 §.

Från centralnämnden utgående expeditioner underskrivas på nämndens vägnar av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

9 kap.

Om besvär över landstingsmannaval.

75 §.

Vill någon överklaga landstingsmannaval, skall han göra det genom skriftliga besvär, vilka senast på den fjortonde dagen efter den, då valets utgång enligt 65 § genom anslag offentliggjordes, före klockan tolv på dagen ingivas till länsstyrelsen.

-27-

76 §.

Hava besvär över landstingsmannaval inkommit, skall länsstyrelsen genast infordra de upplysningar och förklaringar, vilka besvären påkalla, och utan dröjsmål meddela utslag i saken.

77 §.

Angående offentliggörande av länsstyrelsens utslag och enskild sakägares underrättande gälle vad i 9 och 11 §§ är stadgat.

I länsstyrelsens utslag må ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 kap.

Särskilda stadganden.

78 §.

Samtliga utgifter för landstingsmannaval bestridas ur landskapets medel.

79 §.

Ej må medlem eller ersättare i centralnämnden ej heller landstingsmannakandidat vara ombudsman för valmansförening eller valförbund eller deras ombud.

80 §.

Är i denna landskapslag för annat än i 56 och 59 §§ nämnt fall utsatt dag helgdag eller infaller i 2 mom. av sagda paragraf utsatt tid på jul-, julannan-, nyårs-, påsk- eller pingstdag, skall första helgfria dag därefter gälla såsom för sådant fall bestämd dag.

81 §.

Denna landskapslag träder omedelbart i kraft. Genom densamma upphäves landskapslagen den 17 juli 1957 om landstingsmannaval i landskapet Åland (25/57).

Har republikens president innan denna landskapslag trätt i kraft förordnat om nya val, skall vid förordnandet gällande landskapslag tilllämpas vid dessa val. Utan hinder av vad i 2 § 3 mom. landstingsordningen för landskapet Åland (14/51) stadgas, skall de nyvalda landstingsmännens uppdrag i detta fall gälla blott till utgången av år 1960, under vilket val enligt denna landskapslag skall förrättas.

Mariehamn, den 14 mars 1959.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Hugo Johansson.

Landskapssekreterare Rolf Sundman.